

1. **Gdzie znajdziemy przepisy na temat wolontariatu?**

- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie
- Ustawa z dnia 18 sierpnia 2011 r. o bezpieczeństwie i ratownictwie w górach i na zorganizowanych terenach narciarskich
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej
- Ustawa z dnia 6 stycznia 2005 r. o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym
- Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej
- Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym
- Ustawa z dnia 30 sierpnia 1991 r. o Zakładach Opieki Zdrowotnej
- rozporządzenie MPiPS z dnia 13 stycznia 1999 r. w sprawie zlecania przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych organizacjom pozarządowym oraz jednostkom samorządu terytorialnego zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej, społecznej i leczniczej
- rozporządzenie MPiPS ministra pracy i polityki społecznej z dnia 1 września 2002 r. w sprawie zasad, na których wolontariusze mogą podjąć pracę w placówkach opiekuńczo - wychowawczych udzielających pomocy dzieciom częściowo lub całkowicie pozbawionym rodziców
- rozporządzenie MPiPS z dnia 30 czerwca 2000 r. w sprawie szczegółowych zasad i form współdziałania administracji publicznej z innymi podmiotami oraz wzorów ofert, umów i sprawozdań z realizacji zadań pomocy społecznej
- rozporządzenie MENiS z dnia 11 grudnia 2002 r. w sprawie szczególnych zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym w publicznych poradniach specjalistycznych

2. **Czy umowa z wolontariuszem musi zostać zawarta na piśmie?**

- Tylko jeśli świadczenie jest realizowane przez okres dłuższy niż 30 dni. W przeciwnym przypadku może być zawarte w formie ustnej i pisemnej.

3. **Czy nie zawarcie porozumienia o wolontariacie pomimo świadczenia usług przeszło 30 dni powoduje jej nieważność?**

- Nie. Umowa jest ważna. Ustawa zastrzega formę pisemną jedynie dla celów dowodowych.

4. **Czy porozumienie zawarte z wolontariuszem jest umową o pracę?**

- Nie. Art.44 ust.5 Ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie wskazuje, że do porozumienia stosuje się przepisy k.c. Jest zatem umową cywilnoprawną.

5. **Czy zawarcie porozumienia o wolontariacie obliuguje do zgłoszenia tego faktu do Państwowej Inspekcji Pracy lub Zakładu Ubezpieczeń Społecznych?**

- Nie ma takiego obowiązku.

6. **Jak rozwiązać porozumienie?**

- Jak wskazano wyżej porozumienie może być zawarte ustnie, jak i pisemnie. Niekiedy należy sporządzić je w formie pisemnej. Przepisy nie wskazują natomiast jak rozwiązywać porozumienie. Należy przyjąć zachowanie analogiczne. Ustne porozumienie możemy rozwiązać pisemnie i ustnie, zaś porozumienie zawarte w formie pisemnej możemy dla celów dowodowych rozwiązać również pisemnie (zwłaszcza w przypadkach świadczenia przez okres przeszło 30 dni).

7. **Kto może zostać wolontariuszem?**

- Każdy, kto ochotniczo i bez wynagrodzenia wykonuje świadczenia, na zasadach określonych w ustawie

W tym :

- osoby bezrobotne, zarówno zarejestrowane w Urzędzie Pracy, jak i nie, tak samo bezrobotni z prawem do zasiłku dla osób bezrobotnych i bez takiego prawa. Wykonywanie przez nie świadczenia nie powoduje utraty statusu bezrobotnego i prawa do zasiłku dla osób bezrobotnych
- cudzoziemiec legalnie przebywający w Polsce. Nie musi uzyskiwać pozwolenia na pracę, gdyż usługa wolontarystyczna nie jest pracą
- członek stowarzyszenia
- małoletni, którzy ukończyli przynajmniej 13 lat za zgodą przedstawiciela ustawowego
- osoba niepełnosprawna
- osoba ubezwłasnowolniona częściowo za zgodą kuratora ustanowionego przez sąd

8. **Czy wolontariusz może wykonywać każdą usługę?**

- Wolontariusz powinien posiadać kwalifikacje odpowiadające rodzajowi wykonywanego świadczenia. W praktyce oznacza to, że nie może wykonywać każdej pracy. Posługując się przykładem, jeśli usługa dotyczy świadczenia nie wymagającego wiedzy, umiejętności specjalistycznych to każdy może wykonywać pracę wolontarystyczną, natomiast jeśli przepisy prawa wymagają szczególnych kwalifikacji, np. lekarz weterynarii to wolontariuszem leczącym zwierzęta może być tylko osoba mająca wymagane kwalifikacje – lekarz weterynarii.

9. **Czy wolontariusz jest pracownikiem?**

- Nie. Świadczenie usług przez wolontariusza nie powoduje nabycia jakichkolwiek uprawnień pracowniczych, czy z zakresu zabezpieczenia społecznego (poza przypadkami wyraźnie wskazanymi w przepisach prawa). Tym samym nie ma żadnego wpływu na, np. staż pracy, prawo do urlopu wypoczynkowego, prawo do renty, emerytury, czy ich wysokość.

10. **W jakich instytucjach można świadczyć usługi wolontarystyczne?**

- organizacje pozarządowe
- stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego, np. związki gmin lub powiatów
- spółdzielnie socjalne
- osoby prawne i jednostki organizacyjne kościoła katolickiego i innych kościołów lub związków wyznaniowych
- spółki akcyjne i spółki z o.o.
- kluby sportowe, będące spółkami
- organy administracji publicznej – centralnej i samorządowej
- jednostki organizacyjne podległe organom administracji publicznej lub nadzorowane przez te organy m.in.: szkoły i inne placówki oświatowe, instytucje kultury: teatry, biblioteki, muzea, galerie, OPS, domy opieki społecznej, PCPR, ośrodki interwencji kryzysowej, placówki opiekuńczo-wychowawcze
- zakłady opieki zdrowotnej

Niedopuszczalne jest jednak wykonywania świadczenia w ramach działalności gospodarczej jednego z w/w podmiotów.

11. Jakie są podstawowe uprawnienia wolontariusza?

- zaopatrzenie z tytułu wypadku przy wykonywaniu świadczeń (jeżeli były wykonywane przez co najmniej 30 dni)
- prawo uzyskania potwierdzenia treści porozumienia na piśmie
- prawo żądania wydania na piśmie zaświadczenia i opinii o wykonywaniu świadczeń
- prawo do poznania swoich praw i obowiązków oraz ryzyku dla zdrowia i niebezpieczeństwach związanych z wykonywaniem świadczenia
- prawo do bezpiecznych i higienicznych warunków świadczenia usługi
- refundacja koszty podróży służbowej i diety
- zapewnienia przez korzystającego ubezpieczenia NNW, jeżeli porozumie przewiduje okres nie dłuższy niż 30 dni
- pokrycie innych niezbędnych kosztów lub szkoleń

12. Jakie są podstawowe obowiązki wolontariusza?

- posiadać kwalifikacje do wykonywanych świadczeń, jeśli wynika to z odrębnych przepisów
- przedstawić korzystającemu zgodę przedstawiciela ustawowego na bycie wolontariuszem – dotyczy małoletnich

- wykonywać zadania z należytą starannością
- osobiście świadczyć usługi

13. Czy korzystający musi ubezpieczyć wolontariusza?

- Ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych nie przewiduje ubezpieczenia emerytalnego, rentowego, chorobowego, wypadkowego wolontariusza.
- Przepisy nie dopuszczają dobrowolności wnoszenia takich składek.
- Wolontariusz, który świadczy w ramach porozumienia nie dłużej niż 30 dni, musi mieć wykupione przez korzystającego ubezpieczenie NNW, jednakże obowiązek taki dotyczy tylko pierwszych 30 dni. Ustawa nie wskazuje minimalnej kwoty ubezpieczenia.
- Przepisy prawa nie przewidują obowiązku ubezpieczenia wolontariusza od odpowiedzialności cywilnej – ubezpieczenie OC.

14. Czy korzystający musi opłacić składkę zdrowotną za wolontariusza?

- Przepisu nie obligują do obejmowania wolontariusza składką zdrowotną. Korzystający może zgłosić wolontariusza do ubezpieczenia zdrowotnego tylko jeśli ten nie ma ubezpieczenia zdrowotnego z innego tytułu. Składki zawsze opłaca instytucja.

15. Jak obliczyć wysokość składki zdrowotnej?

- Wysokość składki zdrowotnej obliczana jest od podstawy wymiaru odpowiadającemu najniższemu wynagrodzeniu. Składka odprowadzana jest do NFZ, za pośrednictwem ZUS.

16. Kiedy zaczyna się i kończy okres ubezpieczenia zdrowotnego wolontariusza?

- Początek ubezpieczenia zdrowotnego to dzień określony w umowie zawartej pomiędzy korzystającym, a NFZ.
- Koniec okresu ubezpieczenia to upływ 30 dni od dnia ustania ubezpieczenia zdrowotnego w NFZ.

17. Czy wolontariusz lub korzystający płacą podatek dochodowy lub od darowizn?

- Nie. Wolne od podatku są:
 - wartość świadczenia wolontariusza na rzecz organizacji
 - wartość świadczenia otrzymanego przez wolontariuszy od organizacji – np. szkoleń, badań lekarskich, wyżywienia, składki na ubezpieczenie, środków ochrony, kosztów podróży, diet, itp.
 - wartość świadczeń otrzymanych od wolontariuszy przez osoby fizyczne – beneficjentów organizacji

18. Czy wolontariusz może ponieść odpowiedzialność cywilną wobec korzystającego?

- Tak. Może ona być oparta na art. 471 k.c. wolontariusz, który nie wywiązał się z porozumienia, musi naprawić szkodę wynikłą z niewykonania bądź nienależytego wykonania zobowiązania, bądź na

art.415 k.c. w przypadku dopuszczenia się czynu niedozwolonego.

19. Czy wolontariusz może ponieść odpowiedzialność cywilną wobec osoby trzeciej w przypadku wyrządzenia jej szkody?

- Tak. Na podstawie art.415 k.c. w przypadku dopuszczenia się czynu niedozwolonego.

20. Czy korzystający ma obowiązek kierowania wolontariuszy na badania lekarskie lub psychologiczne?

- Nie ma takiego obowiązku prawnego.

21. Co zrobić w przypadku „wypadku w pracy” wolontariusza?

- Zapisy prawa obligują do obejmowania wolontariuszy ubezpieczeniem NNW w przypadku świadczenia usługi przez okres nie dłuższy niż 30 dni. Przy dłuższym okresie ochroną ubezpieczeniową od następstw nieszczęśliwych wypadków udziela ZUS.
- Zgłoszenie do ZUS wolontariusza następuje dopiero po zaistnieniu wypadku. Należy wypełnić kartę wypadku, następnie udać się do lekarza po zaświadczenie określające skutki zdarzenia dla zdrowia wolontariusza. Dokumenty te wraz z kopią porozumienia z wolontariuszem przesyła się do oddziału ZUS. Na tej podstawie rozpoczynana się procedura przed tą instytucją.

22. Jakie świadczenia przysługują wolontariuszowi, który ulegnie wypadkowi podczas świadczeń na rzecz korzystającego?

- Jeśli świadczenie obejmuje okres dłuższy niż 30 dni, przysługuje zaopatrzenie z tytułu wypadków przy wykonywaniu świadczeń na podstawie Ustawy z dnia 30 października 2002 r. o zaopatrzeniu z tytułu wypadków lub chorób zawodowych powstałych w szczególnych okolicznościach.
- Jeśli stał się niezdolny do pracy całkowicie lub częściowo przysługuje renta z tytułu niezdolności do pracy: stała lub okresowa.
- Jednorazowe odszkodowanie jeśli doznał stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu uszczerbku, jeżeli w wyniku tego stał się całkowicie niezdolny do pracy.
- Leczenie następstw wypadku.

W przypadku śmierci wolontariusza osoby najbliższe dla niego nabywają prawo do:

- zasiłku pogrzebowego,
- renty rodzinnej,
- jednorazowego odszkodowania.

23. Kiedy świadczenia z tytułu wypadku przy wykonywaniu świadczeń wolontariuszowi lub w przypadku jego śmierci osobom najbliższym nie przysługują?

Jeśli do wypadku doszło:

- Z jego winy umyślnej lub rażącego niedbalstwa
- Pod wpływem alkoholu, środków odurzających lub substancji psychotropowych, co skutkowało przyczynieniem się w znacznym stopniu do spowodowania wypadku, o ile powyższy stan został udokumentowany w aktach sprawy przez odpowiednie organy policji lub prokuratury.